

DRUKARKI FISKALNE

Poradnik dla użytkowników systemu zarządzania
przedsiębiorstwem FIRMA

(C) Zakład Techniki Komputerowej SOFT EKSPERT

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
1.1. Rozszerzenie programu OBRÓT TOWAROWY o obsługę urządzeń fiskalnych	6
1.2. Zainstalowanie drukarki fiskalnej	6
2. Przygotowanie programu OBRÓT TOWAROWY do pracy	8
2.1. Ustalenie wartości parametrów programu	8
2.2. Wprowadzenie drukarki fiskalnej do systemu FIRMA	9
2.3. Wypełnienie listy przedmiotów obrotu	10
2.3.1. Zdefiniowanie nazw fiskalnych i numerów PLU dla przedmiotów obrotu	10
2.3.2. Przyporządkowanie stawek VAT w drukarce fiskalnej do stawek VAT w systemie FIRMA	13
2.4. Przesłanie towarów na urządzenie fiskalne	13
3. Praca z drukarką fiskalną	15
3.1. Drukowanie paragonu fiskalnego	15
3.1.1. Wydruk rachunku (faktury) na podstawie paragonu fiskalnego	16
3.1.2. Wydruk paragonu fiskalnego na podstawie rachunku (faktury)	17
3.2. Korekta paragonu	18
3.3. Zakończenie doby fiskalnej	19
3.4. Otwarcie szuflady drukarki	19
3.5. Przesyłanie danych z drukarki fiskalnej do innych modułów systemu FIRMA	20

ROZSZERZENIA SYSTEMU FIRMA

Zakład Techniki Komputerowej SOFT EKSPERT jest producentem oprogramowania obsługującego urządzenia fiskalne wymienione w podręczniku oraz zapewnia możliwość ich zakupu i serwis autoryzowanego dystrybutora.

1. Wprowadzenie

System FIRMA współpracuje z następującymi typami urządzeń fiskalnych:

1. Drukarki fiskalne:
 - **FP-600** firmy ELZAB,
 - **FP-300** firmy UPOS,
 - **FP-950** firmy UPOS,
 - **CSF-1** firmy UPOS,
 - **DF-301** firmy POSNET,
 - **THERMAL** firmy POSNET.

2. Kasy fiskalne:
 - **SYSTEM 600** firmy ELZAB,
 - **ALFA i ALFA plus** firmy ELZAB,
 - **PS 2000, PS 2000 eprom 3.1 i PS 2000 plus** firmy OPTIMUS S.A.,
 - **ENTRY 01** firmy IBM,
 - **SHARP A495.**

Współpraca systemu FIRMA z urządzeniami fiskalnymi polega na przyjmowaniu przez program OBRÓT TOWAROWY danych o sprzedaży dokonywanej za ich pomocą. Dane te mogą być następnie przetwarzane przez program OBRÓT TOWAROWY z wykorzystaniem wszystkich jego funkcji, a także przesyłane do innych modułów systemu FIRMA (KSIĘGA, F-K, RYCZAŁT, VAT oraz KASA zdefiniowana w module ROZRA-CHUNKI).

Program OBRÓT TOWAROWY rozszerzony o opcję **Fiskalne** umożliwia wystawianie i drukowanie paragonów fiskalnych.

Szczegółowy opis działania programu OBRÓT TOWAROWY i jego współpracy z innymi modułami systemu FIRMA podano w części podręcznika OBRÓT TOWAROWY.

Opis obsługi drukarek fiskalnych znajduje się w ich dokumentacji użytkowej.

1.1. Rozszerzenie programu OBRÓT TOWAROWY o obsługę urzędzeń fiskalnych

Podczas zakupu programu OBRÓT TOWAROWY użytkownik deklaruje, z jakim urządzeniem fiskalnym program będzie współpracował. Po zainstalowaniu systemu FIRMA w menu głównym programu OBRÓT TOWAROWY zostanie wyświetlona dodatkowa pozycja **Fiskalne**.

1.2. Zainstalowanie drukarki fiskalnej

Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Finansów instalowanie urzędzeń fiskalnych może być dokonywane jedynie przez ich autoryzowany serwis.

Po połączeniu drukarki z komputerem i zainstalowaniu przez wyszkolonego serwisanta można przystąpić do przygotowania programu OBRÓT TOWAROWY do pracy.

Drukarka CSF-1

Drukarka **CSF-1** wymaga specjalnego programu komunikacyjnego, który zapewnia jej współpracę z systemem FIRMA. Program o nazwie DRUKFISK.EXE (dołączany przez producenta) musi znaleźć się w podkatalogu \FISK katalogu, w którym został zainstalowany system FIRMA. Jest to tzw. program rezydentny. Aby uniknąć jego każdorazowego instalowania przed uruchamianiem programu OBRÓT TOWAROWY, najkorzystniej jest wywołać go w pliku AUTOEXEC.BAT wpisując następującą linię:

```
C:\FIRMA\FISK\DRUKFISK.EXE
```

gdzie C:\FIRMA jest przykładową ścieżką dostępu do katalogu, w którym został zainstalowany system FIRMA.

- ▶ Szczególnym przypadkiem jest pierwsze uruchomienie programu. Należy wówczas „wejść” do podkatalogu \FISK systemu FIRMA i uruchomić program DRUKFISK.EXE z parametrem /INST. Można to zrobić poleceniem

```
DRUKFISK.EXE /INST
```

Zostaną wówczas utworzone dwa pliki: TOWAR.DTA i ZMIANA.DTA.

Plików tych nie wolno usuwać ani w jakikolwiek sposób zmieniać ich zawartości!

- ▶ Zalecamy ładowanie programu DRUKFISK.EXE do pamięci UMB komputera przez wykorzystanie opcji LOADHIGH. Pozwoli to na zwiększenie ilości dostępnej pamięci konwencjonalnej.

Jeżeli plik DRUKFISK.EXE został załadowany do pamięci i zbiory TOWAR.DTA i ZMIANA.DTA znajdują się w podkatalogu \FISK, można przystąpić do przygotowania programu OBRÓT TOWAROWY do pracy.

2. Przygotowanie programu OBRÓT TOWAROWY do pracy

Po zainstalowaniu drukarki fiskalnej należy odpowiednio przygotować do pracy program OBRÓT TOWAROWY. W tym celu należy wykonać czynności opisane w kolejnych podrozdziałach.

- ▶ Podczas przygotowania programu do pracy drukarka fiskalna powinna być połączona z komputerem, a jej zasilanie włączone. W przeciwnym wypadku uruchamiane opcje mogą nie działać prawidłowo.

2.1. Ustalenie wartości parametrów programu

Parametry programu zostały opisane w części podręcznika OBRÓT TOWAROWY w rozdziale 5.5. W tym miejscu zwrócimy uwagę tylko na te z nich, które mają znaczenie dla obsługi drukarek fiskalnych.

1. Wartość parametru *Rejestr przedmiotów obrotu* (**Narzędzia / Parametry / Systemowe**) musi zostać ustalona jako [Z historią cen (syntetyczny i analityczny)].
 - ▶ Jeżeli użytkownik do tej pory pracował z programem OBRÓT TOWAROWY z parametrem *Rejestr przedmiotów obrotu* ustalonym jako [Bez historii cen], przed zmianą wartości parametru powinien zapoznać się z jej konsekwencjami przedstawionymi w części podręcznika OBRÓT TOWAROWY w rozdziale 5.5.1.
2. Wartość parametru *Przeliczać rachunek uproszczony według cen NETTO* (**Narzędzia / Parametry / Programu**) musi zostać ustalona jako [Nie].
3. Zalecamy ustalenie wartości parametru *Przeliczanie cen BRUTTO na NETTO* (**Narzędzia / Parametry / Programu**) jako [Według stawki 22/122].

2.2. Wprowadzenie drukarki fiskalnej do systemu FIRMA

Wprowadzenie drukarki fiskalnej do systemu FIRMA odbywa się po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Parametry**. Z wyświetlonej wtedy listy należy wybrać [Drukarka] i określić dla niej wartości niżej wymienionych parametrów:

Opis (nazwa własna) DRUKARKA:

nazwa własna drukarki może się składać z dowolnych znaków (np. „Drukarka Agnieszki”).

Port szeregowy

numer portu szeregowego, do którego będzie podłączona drukarka (COM 1, COM 2, COM 3, COM 4).

Dla drukarki **CSF-1** wartość tego parametru nie ma znaczenia, gdyż definiowany on jest przy ładowaniu programu rezydentnego DRUKFISK.

Numer stanowiska: jeżeli program OBRÓT TOWAROWY obsługuje kilka drukarek (tego samego typu), można rozróżnić paragony wystawiane przez poszczególne drukarki przez numer stanowiska drukowany na paragonie.

Liczba szuflad:

liczba szuflad drukarki. Nadanie parametrowi wartości [0] spowoduje, że szuflady nie będą się otwierały po wydrukowaniu paragonu.

W tabeli parametrów zostaje również wyświetlona *Prędkość transmisji portu szeregowego*, która dla drukarek fiskalnych przyjmuje zawsze wartość 9600 bps.

Zestawienie funkcji dostępnych w opcji **Fiskalne / Parametry**:

Ins wprowadzenie nowej drukarki.

Del usunięcie drukarki.

F4 / Enter

możliwość zmiany ustalonych parametrów wskazanej drukarki.

F7 (tylko dla drukarki **DF-301**)

włączanie / wyłączanie komunikatu dźwiękowego „*Dziękujemy, zapraszamy*”.

F8 (tylko dla drukarek **DF-301** i **THERMAL**)

obsługa kasetki, do której można wprowadzać kwoty niezależnie od utargu pamiętanego przez drukarkę. Po naciśnięciu klawisza można wybrać:

[Wpłata],

[Wypłata],

[Stan kasy].

F9

wypełnienie stopki paragonu (tekstu, który będzie drukowany na końcu paragonu). Można tu wprowadzić dowolne znaki, np. treść „*Dziękujemy, zapraszamy*”.

2.3. Wypełnienie listy przedmiotów obrotu

Korzystanie z drukarki fiskalnej wymaga wprowadzenia do programu listy przedmiotów obrotu (towarów, które użytkownik sprzedaje / kupuje) oraz nadania im unikalnych numerów PLU i nazw fiskalnych. Jeżeli użytkownik pracował uprzednio z programem OBRÓT TOWAROWY bez opcji **Fiskalne**, może skorzystać z posiadanej listy przedmiotów obrotu. W przeciwnym wypadku musi ją utworzyć korzystając z opcji **Narzędzia / Przedmioty obrotu**. Tworzenie listy przedmiotów obrotu opisano w części podręcznika OBRÓT TOWAROWY w rozdziale 5.6.

2.3.1. Zdefiniowanie nazw fiskalnych i numerów PLU dla przedmiotów obrotu

Nazwa fiskalna to dowolny tekst (nie zawierający znaków zastrzeżonych przez producenta urzędnika fiskalnego) przyporządkowany towarowi. Program kontroluje unikalność nazwy fiskalnej i numerów PLU, dzięki czemu towar jest jednoznacznie identyfikowany przez moduł fiskalny drukarki.

Wprowadzając nazwę fiskalną wygodnie jest skorzystać z nadania jej przez program, który do nazwy przedmiotów obrotu dodaje numer kolejny powtarzającej się nazwy.

- ▶ Przed rozpoczęciem definiowania nazwy fiskalnej należy zainicjować drukarkę uruchamiając opcję **Fiskalne / Narzędzia / Drukarka / Informacja** (lub **/ Inicjacja drukarki**). Dzięki temu podczas określania nazwy fiskalnej zostaną z niej wycięte znaki nie dopuszczone przez producenta drukarki.

Nadania unikalnych numerów PLU i nazw fiskalnych można dokonać dwoma sposobami:

1. Dla każdego przedmiotu obrotu osobno – w opcji **Narzędzia / Przedmioty obrotu**. Podczas wprowadzania towaru na listę można w odpowiednie pole wpisać nazwę fiskalną, natomiast w pole [PLU] jest automatycznie wprowadzany kolejny numer, który użytkownik może jednak zmienić.

Po przejściu w tryb edycji wskazanego towaru naciśnięciem klawisza **F4** lub **Enter** zawartość tych pól można dowolnie zmienić (program nie dopuszcza do zapisania na liście towarów, których numer PLU i nazwa fiskalna nie są unikalne).

Podczas wprowadzania towaru na listę lub po przejściu w tryb edycji jego danych można skorzystać z klawisza **F3**, którego naciśnięcie w polu:

[PLU] powoduje nadanie towarowi unikalnego numeru, większego o jeden od najwyższego numeru zapamiętanego do tej pory przez program;

[Nazwa fiskalna] powoduje nadanie towarowi unikalnej nazwy fiskalnej, opartej na znakach wprowadzonych w pole [Nazwa]. Do tych znaków program dodaje kolejny numer powtarzającej się nazwy, dzięki czemu nazwa fiskalna jest unikalna.

▶ **Przykład:**

Skrót przedmiotu obrotu:	w
Nazwa:	worek
Nazwa fiskalna:	worek:000
Skrót przedmiotu obrotu:	w-1
Nazwa:	worek
Nazwa fiskalna:	worek:001

ROZSZERZENIA SYSTEMU FIRMA

2. Zbiorczo dla wszystkich wprowadzonych dotychczas przedmiotów obrotu – w opcji **Fiskalne / Narzędzia / Nazwy fiskalne**.

Po uruchomieniu opcji można wybrać, których danych ma dotyczyć operacja:

[Wszystkie dane] w tym przypadku nadanie nazwy fiskalnej następuje również na zasadzie opisane w punkcie 1., natomiast numery PLU są nadawane dla wszystkich towarów od nowa, zgodnie z kolejnością występowania na liście przedmiotów obrotu. Wartości w polach [Numer fiskalnej ceny sprzedaży] i [Numer działu fiskalnego] przyjmują wartość [1]; wprowadzenie innych wartości jest możliwe po uruchomieniu opcji **Narzędzia / Przedmioty obrotu** i przejściu w tryb edycji danych wskazanego towaru.

► Operacja ta nie zmienia danych fiskalnych towarów, dla których wprowadzono nieokreśloną stawkę VAT (w programie symbolizowaną przez skrót „nw”).

► Każdorazowe wykonanie tej operacji powoduje nadanie towarom nowego PLU. Dlatego możliwość ta nie powinna być wykorzystywana po wprowadzeniu nowego towaru na listę przedmiotów obrotu, w takim przypadku należy skorzystać z metody opisanej w punkcie 1.

[Nazwa fiskalna] nazwy fiskalne są nadawane (na zasadzie opisanej w punkcie 1.) tylko tym towarom, którym użytkownik do tej pory ich nie wprowadził, niezależnie od tego, czy posiadają one numery PLU.

2.3.2. Przyporządkowanie stawek VAT w drukarce fiskalnej do stawek VAT w systemie FIRMA

Jednym z etapów przygotowania programu do pracy jest zapewnienie takiej samej kolejności występowania stawek VAT w drukarce fiskalnej, jak w systemie FIRMA.

- ▶ Niewłaściwe przypisanie stawek VAT spowoduje zafałszowania przy ich konwersji i w konsekwencji nieprawidłowe zapisanie w programie danych z urzędzenia fiskalnego. Zalecamy wykonywanie przypisywania stawek VAT przez wyszkolonego serwisanta.

Kolejność stawek VAT w urzędzeniu fiskalnym można określić po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Narzędzia / Stawki VAT**.

- ▶ **Uwaga dla serwisanta**
Kolejność stawek VAT w urzędzeniu fiskalnym, ustawiona w opcji **Fiskalne / Narzędzia / Stawki VAT** musi zgadzać się z ich kolejnością w systemie FIRMA.

2.4. Przesłanie towarów na urządzenie fiskalne

- ▶ Informacje podane w tym podrozdziale dotyczą drukarki **CSF-1**.

Przed rozpoczęciem drukowania paragonów należy przesać do drukarki fiskalnej informację o przedmiotach obrotu zdefiniowanych w opcji **Narzędzia / Przedmioty obrotu**. Informacja ta jest przesyłana w postaci tzw. cennika fiskalnego. Można go zdefiniować po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Narzędzia / Cennik fiskalny**. Po wyświetleniu listy przedmiotów obrotu można je wprowadzić do cennika dwoma sposobami:

1. Przeniesienie wszystkich towarów, którym nadano numer PLU i nazwę fiskalną – realizuje to naciśnięcie klawiszy **Ctrl+Enter**.
2. Przeniesienie przedmiotów obrotu wybranych naciśnięciem klawisza **+**. Naciśnięcie klawisza **Enter** powoduje przesłanie do cennika zaznaczonych towarów lub – jeżeli nie wybrano żadnego towaru – pozycji wskazanej kursorem.

ROZSZERZENIA SYSTEMU FIRMA

Przed wysłaniem cennika na urządzenie fiskalne można wprowadzać do niego zmiany za pomocą klawiszy **Ins** (dodanie do cennika nowej pozycji) i **Del** (usunięcie wskazanej pozycji).

Po sporządzeniu cennika naciśnięcie klawiszy **Ctrl+Enter** powoduje przesłanie cennika do drukarki.

Do momentu zakończenia pracy programu OBRÓT TOWAROWY pamiętany jest ostatnio sporządzony cennik. Po kolejnym uruchomieniu opcji **Fiskalne / Narzędzia / Cennik fiskalny** można go odczytać lub sporządzić nowy cennik.

Zestawienie funkcji dostępnych po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Narzędzia / Cennik fiskalny**:

Ins	dodanie do cennika nowej pozycji.
Del	usunięcie wskazanej pozycji.
F6	drukowanie sporządzonego cennika (przed wysłaniem do urządzenia).
F9	uporządkowanie cennika według nazwy fiskalnej lub według numerów PLU.
Esc	rezygnacja z przeglądania cennika.
Ctrl+Enter	przesłanie cennika do urządzenia.

Opcję **Fiskalne / Narzędzia / Cennik fiskalny** należy uruchamiać każdorazowo po wprowadzeniu na listę przedmiotów obrotu nowych towarów. Tylko wówczas zostaną one dołączone do listy towarów „widzianych” przez urządzenie fiskalne.

▶ Nie można zmieniać PLU towaru w przypadku ponownego wysłania towaru do urządzenia!

3. Praca z drukarką fiskalną

Przed rozpoczęciem pracy z drukarką należy uruchomić opcję **Fiskalne / Narzędzia / Drukarka / Informacja**. Spowoduje to zainicjowanie drukarki oraz wyświetlenie informacji o drukarce, w tym o kolejności stawek VAT (patrz rozdział 2.4.).

Znak — NIM — obok opisu funkcji wskazuje, że jest ona niedostępna dla wybranej drukarki.

Jeżeli inicjacja drukarki nie powiedzie się (objawi się to np. niemożnością wystawienia paragonu i wyświetleniem odpowiedniego komunikatu), po sprawdzeniu połączeń drukarki z komputerem oraz zasilania drukarki należy uruchomić opcję **Narzędzia / Fiskalne / Drukarka / Inicjacja drukarki**.

3.1. Drukowanie paragonu fiskalnego

Drukowanie paragonu fiskalnego odbywa się podobnie, jak wystawianie innych dokumentów sprzedaży w programie OBRÓT TOWAROWY (patrz część OBRÓT TOWAROWY rozdział 6.). Producent zaproponował standardowy dokument o symbolu „Pr”. Użytkownik może jednak utworzyć własny dokument paragonu fiskalnego, w sposób opisany w części NADZORCA w rozdziale 7.8. Po zapisaniu dokumentu zostaje on wydrukowany na drukarce fiskalnej, zaś jego wartość zapisana do pamięci fiskalnej drukarki.

Drukarka CSF-1

Codziennie przed rozpoczęciem wystawiania paragonów należy otworzyć zmianę uruchamiając opcję **Fiskalne / Narzędzia / Drukarka / Początek zmiany**.

Po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Paragon** należy wypełnić pola [Data] i [Numer] w nagłówku dokumentu. Program podpowiada datę ostatnio wystawionego paragonu i kolejny numer paragonu. Wypełnianie kolejnych pól w nagłówku paragonu może zostać zablokowane, jeżeli użytkownik ustali wartość parametru *Uprościć wprowadzanie nagłówka dokumentów* (**Narzędzia / Parametry / Dodatkowe**) jako [Tak]. Pola „Czy podpowiedź ceny z narzutem?” oraz „Czy wpisać podpowiedź bonifikaty indywi-

dualnej?” zostaną wtedy automatycznie wypełnione wartością [Nie] i użytkownik nie będzie miał możliwości ich zmiany.

Po wprowadzeniu danych do nagłówka użytkownik wypełnia część tabelaryczną dokumentu (wprowadzając towar z listy przedmiotów obrotu). Naciśnięcie klawiszy **Ctrl+W** powoduje możliwość wybrania dalszego działania spośród:

[Zapisanie danych]	zapisanie i wydrukowanie paragonu,
[Modyfikacja danych]	powrót do wystawiania części tabelarycznej dokumentu,
[Anulowanie danych]	rezygnacja z wystawiania dokumentu

Jeżeli podczas zapisu paragonu program wykryje, że drukarka nie jest połączona z komputerem lub że jej zasilanie jest wyłączone, dokument ten zostaje usunięty, a stany magazynowe przywrócone do stanu sprzed wystawienia tego dokumentu.

Po zapisaniu dokumentu „Pr” można go przesłać do innych zainstalowanych modułów systemu FIRMA, zgodnie z zasadami podanymi w części OBRÓT TOWAROWY w rozdziale 3. Paragony można również zaksięgować zbiorczo (patrz rozdział 3.5., część OBRÓT TOWAROWY rozdział 9.).

3.1.1. Wydruk rachunku (faktury) na podstawie paragonu fiskalnego

Na podstawie paragonu można sporządzić dokument sprzedaży w postaci rachunku (faktury) dwoma sposobami:

1. W trakcie wystawiania paragonu – w tym celu należy przed zapisaniem paragonu nacisnąć klawisz **F2**. W wyświetlone wówczas pola należy wprowadzić skrót kontrahenta (nabywcy) – klawisze **F2 / F3 / F4** wywołują w tym polu słowniki kontrahentów odpowiednio stałych / jednokrotnych / wszystkich. Po zaakceptowaniu zawartości pola należy podać symbol wystawianego dokumentu (klawisz **F2** w tym polu wywołuje słownik dokumentów). Po zapisaniu dokumentu „Pr” na drukarce fiskalnej zostanie wydrukowany paragon, natomiast dokument sprzedaży dla wybranego kontrahenta należy wydrukować na zwykłej drukarce.

2. W dowolnym momencie po zapisaniu paragonu – w tym celu należy uruchomić opcję **Sprzedaż / Wprowadzanie**. Po wprowadzeniu danych do nagłówka rachunku (faktury) i przejściu do wypełniania części tabelarycznej należy nacisnąć kolejno klawisze **Esc** i **F9**. Z wyświetlonej wówczas listy wybrać symbol dokumentu „Pr”, a następnie okres, z którego paragony zostaną wyświetlone. Wybranie numeru paragonu polega na zaznaczeniu go (klawisz **Ins**) i zaakceptowaniu wyboru (klawisz **Enter**).

Sporządzony w ten sposób dokument sprzedaży (faktura, rachunek) jest tzw. „dokumentem wtórnym”. Jego wystawienie (zapisanie) nie spowoduje zmian w stanach magazynowych (zostały one bowiem zaktualizowane zgodnie z „pierwotnym” dokumentem „Pr”). Status dokumentu [Wtórny] może mieć znaczenie np. do zakładania warunków selekcji w opcji **Wydruki / Obroty pełne** modułu OBRÓT TOWAROWY.

3.1.2. Wydruk paragonu fiskalnego na podstawie rachunku (faktury)

Paragon fiskalny można również wydrukować na podstawie rachunku (faktury). Można tego dokonać dwoma sposobami:

1. W trakcie wystawiania lub edycji rachunku (faktury) – w tym celu należy przed zapisaniem dokumentu nacisnąć klawisze **Alt+F8**, co powoduje wyświetlenie listy dokumentów o takich atrybutach, jakie posiada standardowy dokument „Pr”. Wybranie żądanego symbolu i zapisanie faktury (rachunku) powoduje zapisanie jednocześnie paragonu. Podpowiadany jest kolejny numer paragonu.

Po zapisaniu dokumentu sprzedaży może ona zostać wydrukowany na zwykłej drukarce, natomiast paragon zostanie wydrukowany na drukarce fiskalnej.

2. W dowolnym momencie po zapisaniu faktury (rachunku) – w tym celu należy uruchomić opcję **Sprzedaż / Wprowadzanie**. Po wprowadzeniu danych do nagłówka paragonu i przejściu do jego części tabelarycznej należy nacisnąć kolejno klawisze **Esc** i **F9**. Z wyświetlonej wówczas listy wybrać symbol dokumentu pierwotnego (rachunku lub faktury), a następnie okres, z którego dokumenty te zostaną wyświetlone. Wybranie numeru dokumentu polega na zaznaczeniu go (klawisz **Ins**) i zaakceptowaniu wyboru (klawisz **Enter**).

Sporządzony w ten sposób paragon jest tzw. „dokumentem wtórnym”. Jego wystawienie (zapisanie) nie spowoduje zmian w stanach magazynowych (zostały one bowiem zaktualizowane zgodnie z „pierwotnym” dokumentem sprzedaży. Status dokumentu [Wtórny] może mieć znaczenie np. do zakładania warunków selekcji w opcji **Wydruki / Obroty pełne** modułu OBRÓT TOWAROWY.

3.2. Korekta paragonu

Wprowadzenie korekty paragonu jest możliwe po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Korekta – zwrot**. Zasady wystawiania dokumentu korekty są takie same, jak dla dokumentów nie mających znaczenia fiskalnego. Zostały one opisane w części podręcznika OBRÓT TOWAROWY w rozdziale 7.

Producent zaproponował standardowy dokument korekty paragonu o symbolu „Zp” (zwrot paragonu). Użytkownik, który w swoim słowniku nie posiada takiego dokumentu (słownik dokumentów można przeglądać po uruchomieniu opcji **Zbiory danych / Dokumenty** w module NADZORCA), powinien go utworzyć zgodnie z zasadami podanymi w części NADZORCA w rozdziale 7.8. Dokument taki powinien posiadać takie same atrybuty, jak standardowy dokument „Zo”, należy jedynie zwrócić uwagę, by atrybut *Znaczenie fiskalne* określić jako [Paragon].

Jeżeli do wybranego paragonu wystawiono dokument „wtórny” (rachunek lub fakturę), wystawienie dokumentu „Zp” może spowodować jednoczesne sporządzenie korekty tego dokumentu „wtórnego”. W tym celu należy – w trakcie wypełniania części tabelarycznej dokumentu „Zp” – nacisnąć klawisz **F2** i wprowadzić następujące dane:

[Kontrahent] skrót kontrahenta, dla którego wystawiono rachunek (fakturę) na podstawie paragonu.

[Dokument] proponowanym dokumentem korekty rachunku (faktury) jest „Zo” (zwrot od odbiorcy).

Zapisanie i wydrukowanie dokumentu „Zp” spowoduje możliwość zapisania i wydrukowania dokumentu korygującego wystawioną fakturę (rachunek).

3.3. Zakończenie doby fiskalnej

Zakończenie doby fiskalnej i wydrukowanie raportu fiskalnego następuje po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Narzędzia / Drukarka / Koniec zmiany**. Zamknięcie zmiany może być wykonywane dowolną liczbę razy w ciągu doby.

Raport fiskalny zawiera informacje o sprzedaży dokonywanej w ciągu ostatniej doby.

Drukarka **CSF-1**

Zamknięcie zmiany może być wykonywane tylko dwa razy w ciągu doby.

Drukarka **DF-301 i THERMAL**

Po uruchomieniu opcji **Fiskalne / Narzędzia / Drukarka / Koniec zmiany** można wybrać [Raport dobowy] lub [Raport zmiany]. W tym ostatnim będzie można uzyskać informację o stanie kasy.

3.4. Otwarcie szuflady drukarki

Szuflada drukarki otwiera się automatycznie po zapisaniu paragonu, chyba że użytkownik ustalił wartość parametru *Liczba szuflad* (**Fiskalne / Parametry**) jako [0].

W wypadku konieczności awaryjnego otwarcia szuflady należy nacisnąć klawisze **Ctrl+Backspace** (w dowolnym momencie pracy programu OBRÓT TOWAROWY).

3.5. Przesyłanie danych z drukarki fiskalnej do innych modułów systemu FIRMA

Dokument „Pr” (paragon fiskalny) może być przesyłany do innych zainstalowanych modułów systemu FIRMA.

Przesłania danych można dokonać bezpośrednio po zapisaniu paragonu lub po uruchomieniu opcji **Sprzedaż / Księgowanie**. Szczegółowy opis opcji podano w części podręcznika OBRÓT TOWAROWY w rozdziale 9.

Po wybraniu dokumentów, które mają zostać przesłane do innych modułów, użytkownik otrzymuje ich zestawienie. Po przejrzaniu zestawienia na ekranie monitora (lub po wydrukowaniu) program przesyła dokumenty do właściwych modułów.

Księgując pojedynczy dokument program zapisze go do pozostałych modułów z numerem i datą taką samą, jak na dokumencie źródłowym.

Przesyłając dokumenty zbiorczo użytkownik podaje symbol i numer dla całego zestawienia. Symbol i numer zestawienia użytkownik podaje przy przesyłaniu dokumentów do każdego modułu osobno – w związku z tym zestawienia te mogą mieć inny numer w module KSIĘGA i inny, np. w F-K.